

hudobný život

ROČNÍK LIV

3
2022

2,50 €

hudobné entrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

TÉMA Ukrajina: Mykola Lysenko / Valerij Gergijev / Daniel Raiskin /
Štefan Štec / Veronika Demidovich...

Ще не вмерла України ні слава, ні воля,
Ще нам, браття українці, усміхнеться доля.

I M A G I N E

Hudba, kaktus,
vaňa, plastová
fľaša, elektrický
organ, tanec,
počítač, mikrofón,
algoritmus,
botanika.

IMAGINE je cyklus troch dokumentárnych filmov, v ktorých hovoríme o umení po roku 1950 a predstavujeme tvorbu Johna Cagea a Milana Adamčiaka, Philipa Glassa, Steva Reicha, Terry Rileyho, Fera Király a Jonáša Grusku.

I. diel - John Cage a Milan Adamčiak

II. diel. - Philip Glass, Steve Reich a Terry Riley

III. diel - Jonáš Gruska a Fero Király

Filmy si môžete pozrieť zdarma na webovej stránke www.in-music.sk/imagine

Projekt Imagine podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia. S podporou SOZA. S finančným príspevkom Hudobného fondu. Mediálny partner Hudobný život a Opera Slovakia.

Nevyspytateľnosť života nabrala v posledných týždňoch na obrátkach a udalosti logicky zasiahli aj do obsahu nášho aktuálneho čísla. Zachytávame pocity hudobníkov, ktorí u nás azda ako prví reagovali na vpád ruských vojsk na Ukrajinu. Mladá ukrajinská zbormajsterka **Veronika Demidovich** sa hneď v ten štvrtok dvadsiateho štvrtého postavila na Primaciálne námestie v Bratislave a so Speváckym zborom Technik natočila čoskoro virálne video (čítajte na str. 16). O pár metrov ďalej, v Redute, sa pred publikum musel postaviť Rus **Daniel Raiskin**, šéfdirigent Slovenskej filharmónie. S myšlienkami na svoju ukrajinskú manželku, ktorá sa v tom čase nachádzala v Charkove, „Neviem, či svoju ženu ešte niekedy uvidím“, povedal do kamery RTVS. Ten pohľad hovoril za všetko a vystihoval údes toľkých z nás... Dirigovať mal Prokofievovu kantátu Alexander Nevskij. Ešte deň predtým by spomínaná konštelácia bola takmer úplne bez vône a zápachu. Stačilo pár hodín a predstava, že v bratislavskej Redute bude zbor povolávať ruský ľud do boja, sa stala prinajmenšom bizarnou. Situácia Daniela Raiskina akoby v zrýchlenom zábere predznamenal skľúčenosť, nevyspytateľnosť a zmätenosť ďalších dní (str. 14).

Svet okolo sa začal meniť a aj ten hudobný sa už vyraňuje voči „ruskému“. Exemplárnym prípadom sa stal dirigent **Valerij Gergijev**, s ktorým začali rozvíjať spolupráce postupne asi všetci na Západe – od operných a koncertných domov cez festivaly až po agentúry. Gergijev ako symbol mohol dobre fungovať, lenže dalo sa tušiť, že bude len prvým dielikom veľmi dlhého domina, ktoré bude postupne strácať svoju zreteľnú čierno-bielu farebnosť (str. 12 a 14).

Naša výborná mladá autorka Martina Kamenská miluje ruskú hudbu a kultúru a túžila študovať v Rusku. Podarilo sa. Dnes nás z Petrohradu informuje o tom, ako sa mnohé hudobné inštitúcie a profesijné organizácie postavili proti „špeciálnej operácii“ (str. 18) a napriek krátkemu času nám poskytla aj vhľad do **dejín** blízkej **ukrajinskej hudby** (str. 22). Veľká vďaka!

V snahe poskytnúť obraz o hudbe na Ukrajine sme načreli aj do iných žánrov a čítali sme so známym spevákom **Štefanom Štecom**, ktorý má vrelý vzťah k tradičnej ukrajinskej hudbe (str. 20).

Za paralelami aktuálnych udalostí v našich dejinách netreba chodiť príliš ďaleko, aj keď u nás mala podobná špeciálna operácia v porovnaní s Ukrajinou len minimálne následky. Aj preto sme v Analýze siahli po texte Ľubomíra Chalupku, ktorý pred dvadsiatimi rokmi napísal o skladbe Ladislava Burlasa **Planctus**, reagujúcej na udalosti v auguste 1968.

Je toho, samozrejme, viac: recenzie koncertov, CD, kníh, nový seriál o hudbe v časoch neslobody. Aj keď, ten je vlastne tiež asi nechcene aktuálny...

Andrea SEREČINOVÁ

Koncerty, spravodajstvo

- 2 **Elgarovská odysea... – V žiari monitorov** R. Kolář – T. Horkay
- 3 **100 ženských hlasov** Z. Petrovičová Bystrická
- 4 **Štyri premiéry s I. Kahánkom – Bach a Vivaldi s modernými nástrojmi** A. Beretová – A. Štefunko
- 5 **Hudba dneška v SNG** R. Kolář
- 6 **ŠKO Žilina** L. Dohnalová
- 7 **Z organového kokpitu** M. Melcová
- 8 **Mníchovská filharmónia...** T. Hell

Hudobné divadlo

- 9 **Peklo je všade** V. Blaho
- 10 **Alcina** M. Mojžišová
- 11 **Čaj s Jackom Rozparovačom** R. Bayer

Téma

- 12 **Sen o apolitickom umení** R. Bayer

V novej krajine

- 13 **Mykola Erdyk** L. Fordinállová

Téma

- 14 **„Cítim zlosť a bolesť“ (D. Raiskin)** A. Serečinová
- 15 **Auris interna: Gergijevov mat** J. Filip
- 16 **„Ukrajinská hudba je dnes...“ (V. Demidovich)** R. Kolář
- 18 **„Prišli sme takmer o všetky zahraničné spolupráce“**

Na chate

- 20 **Andrea Serečinová a Štefan Štec**

História

- 22 **Mykola Lysenko** M. Kamenská

Analýza

- 25 **L. Burlas: Planctus** L. Chalupka

Hudobné lokality

- 29 **Záhada: Banská Bystrica** L. Fordinállová

Seriál

- 30 **Slovenský plán kultúrneho života** S. Jeseničová

Recenzie: CD, knihy

Poviedka

- 38 **Pohreb** V. Rozenbergová

J. Valčuha a M. Paľa v Huslovom koncerte Edwarda Elgara (zdroj: filharmonia.sk)

Elgarovská odysea s ruským zakončením

Pri vyslovení mena Edward Elgar väčšine milovníkov klasickej hudby v myslí „vyskočí“ celkom automaticky violončelový koncert, spolu s *Enigma variáciami* asi najpopulárnejšie a najčastejšie hrávané dielo anglického skladateľa. Elgar je však tiež autorom *Koncertu pre husle a orchester h mol op. 61*. Ten sa už hráva oveľa zriedkavejšie – napriek tomu, že je to závažné dielo s veľkolepou koncepciou a naplnené neraz skutočne krásnou hudbou. U nás

bolo naživo predvedené dosiaľ iba raz a koncerty **Slovenskej filharmónie 10. a 11. 2.**, na ktorých sa sólového partu diela ujal **Milan Paľa**, ponúkli odpoveď na otázku, prečo je to tak. V prvom rade je to dĺžka okolo 55 minút, čo je na koncertantné dielo pre akýkoľvek nástroj naozaj veľa, v druhom miestami mimoriadne technické nároky na sólistu (koncert bol komponovaný pre Fritza Kreislera), ktorého part sa v nejednom okamihu vznáša v stratosférických

výškach. Milan Paľa však má dostatok skúseností aj odvahy na podobný počin a hoci sme naňho zvyknutí viac v polohe interpreta hudby novšieho dáta a geograficky bližšej proveniencie, jeho úsilie sa neminulo účinku ani na tejto pôde. Koncert, otvorený výraznou synkopickou témou, je Elgarovou autobiografickou výpoveďou a zorientovať sa v záhyboch jeho členitej formy je ďalším interpretačným orieškom, ktorý nevyhnutne treba rozlúsknuť, aby publikum nebolo vystavené hodine vznešenej nudy. Podarilo sa. Orchester, ktorý viedol vzácny hosť, **Juraj Valčuha**, kvalitne a zmysluplne

V žiari monitorov

Veľký zlý Logdan nás ešte strašil začiatkom januára, ale v jeho trinásty deň sa do koncertných sál opäť vrátili poslucháči a dúfam, že teraz už nadobro. Do 18. februára sa v **bratislavskej Redute** konalo pätnásť koncertov najrôznejšieho rangu a zamerania, z ktorých som stíhol online odsledovať až desať – pripravil som komentár k siedmim. Bol som zvedavý na nášho dirigentského doyen **Olivera Dohnányiho**, ako si 14. 1. poradí s Mendelssohnovou Talianskou symfóniou a Korsakovovou Šeherezádou: nuž, bol to koncert „s janusovskou tvárou“, Mendelssohn znel pomerne lajdácky a nesústredene, ale Šeherezádu akoby hral iný orchester. Vysvetlenie je naporúdzí: filharmonikom v slovenských teritóriách akosi príliš nevoňajú „povinné jazdy“ nemeckého romantizmu, o to viac však majú v krvi ruskú hudbu novších čias. Ďalší symfonický koncert obhospodarovala taktovka **Petra Ferenca** (21. 1.), pre ktorú maďarská tvorba (Kodály, Liszt) nepredstavovala žiadny problém. Tance z Galanty vyzneli s perfektnou pulzáciou a skutočným napätím línií, autenticky a precízne zároveň. V Lisztovej Maďarskej fantázii sa zaskvela vynikajúca banskobystrická klaviristka **Eva Varhaníková**, ktorá ju zvládla síce nie cel-

kom s takou príslovečnou ohnivou brilantnosťou, ako som zvyknutý u maďarských pianistov, zato s nefalšovaným temperamentom, elánom a sebaistotou.

Mladý, zatiaľ menej známy český dirigent **Jiří Rožek** vystúpil na pódium 4. 2. a zaujal ani nie tak Čajkovského Prvou symfóniou, ale hlavne vďaka spolupráci s klaviristom **Leom di Maria** v Prokofievovom Treťom koncerte. Tento výkon bol hádam najvýraznejší v sledovanom mesiaci – išlo o dokonale transparentné a pokorné pretlmočenie bez náznaku exhibicionizmu, ale s maximálnou bravúrou.

Z podobného súdka bolo vystúpenie **Juraja Valčuha a Milana Paľu** 11. 2. Paľove fenomenálne, tradične emocionálne rozorvané husle boli plné v súlade s charakterom Elgarovho gigantického, málo hrávaného, totálne rapsodického koncertu (55 minút!), zahmleného ako Albion, ale skrývajúceho svojráznu krásu. Valčuha si majstrovsky poradil aj s Prokofievovou Treťou symfóniou; je to však taktiež zriedkavo uvádzané, náročné dielo na absorpciu, zoznámiť sa s ním detailne by bolo iste intelektuálnym dobrodružstvom. O týždeň neskôr už prišlo mierne sklamanie. Paul Kletzki bol známy dirigent, ako skladateľ však

nie, a to nie náhodou. Jeho Koncertná hudba op. 25 ma ničím nezaujala, ťažko povedať, či pre málo entuziazmu v interpretácii alebo pre nedostatočne obsažnú hudobnú výpoveď – zrejme oboje. Stravinského Divertimento z baletu Bozk víly pôsobilo pomerne ospalo, myslím, že bolo treba v prednese podčiarknuť kontrasty a vnútorný dynamizmus. Dirigoval **Andrej Borejko**. Rytmické orgie Gershwinovho Klavírneho koncertu, naopak, presvedčivo stvárnil **Andrew von Oeyen**, ktorý o tri dni skôr (15. 2.) absolvoval aj klavírny recitál so všetkými baladami Brahmsa, Liszta a Chopina. Zaskvel sa predovšetkým ako znamenitý architekt, no už menej ako básnik; určite ho nie je možné prirovnať k najväčším chopinovským interpretom, aj pre nedostatočné pointovanie detailov a tónotvorby. Zato Brahms presvedčil takmer na sto percent.

Rád by som spomenul aj vydarený flautový večer **Ivice Gáabrišovej a Maroša Klátika** 18. 1. – na programe výhradne neoklasicistické, naozaj kvalitné skladby z 20. storočia. Dominoval jemný, ušľachtilo kultivovaný tón flauty i klavíra a autentické vystihnutie skladateľských poetík Taktakišviliho, Martinů, Schulhoffa a Prokofieva (tento ruský autor zažíva v SF momentálne konjunktúru).

Tamás HORKAY